

Boj proti bídě přinesl nobelovku

Cenu Švédské národní banky dostala trojice ekonomů za zkoumání světové chudoby přímo v terénu

VOJTĚCH WOLF

STOCKHOLM/PRAHA Letošní Nobelovu cenu za ekonomii, jež sice není pravou Nobelovou cenou, přesto nejvyšší poctou v ekonomické vědě, si odnesli tři vědci, kteří léta zkoumají, jak efektivně bojovat s chudobou ve světě.

Američan s indickými kořeny Abhijit Banerjee společně se svou manželkou, Francouzskou Esther Duflovou, a dalším Američanem, Michaelem Kremerem, patří k takzvaným představitelům rozvojové ekonomie. Tato větev ekonomického výzkumu byla přitom oceněna vůbec poprvé.

„Letošní laureáti zavedli nový přístup, jak získat spolehlivé odpovědi ohledně nových způsobů boje se světovou chudobou,“ uvedla v prohlášení Královská švédská akademie věd, která cenu uděluje.

„To, za co byla Nobelova cena udělena, je dost rozdílné oproti tomu, na co jsme zvyklí z tradiční ekonomie. Tyto experimenty se totiž snaží hledat řešení chudoby zespodu. Tradiční otázka ekonomie je, jestli zahraniční pomoc v chudých zemích vůbec pomáhá. Esther Duflová a její kolegové na to jdou jinak a ptají se, jak tyto peníze konkrétně použít, aby zafungovaly,“ vysvětluje Michal Škofeř, ekonom České společnosti.

Duflová je teprve druhou ženou, která Nobelovu cenu za ekonomii získala, a zároveň nejmladším laureátem této ceny vůbec. První oceněnou ženou byla v roce 2009 americká politická ekonomka Elinor Ostromová.

Pytlík čočky za očkování

Ocenění dostali ekonomové fakticky za to, že experimentálně ověřovali účinnost používaných metod pomoci při vyhodnocování různých programů v Africe a v dalších rozvojových zemích. „Revoluční je na tom to, co ekonomie převzala z jiných věd a co oni pak dokázali na místě aplikovat. Tedy změřili dopady přijatých opatření a ukázali, jak se díky tomu měnily i konkrétní politiky v daných zemích. Vlastně ukázali, které intervence mají smysl a které ne,“ dovysvětluje Filip Pertold, výzkumný pracovník institutu CERGE-EI.

Zatočí s chudobou? Abhijit Banerjee (vlevo nahoře), Michael Kremer a Esther Duflová pátrají, kde a proč rozvojová pomoc selhává.

FOTO REUTERS, 2x ČTK/AP

Kdo jsou ocenění vědci?

Abhijit Banerjee (58)

- Je profesorem na **Massachusettském technologickém institutu (MIT)**.
- Jeho partnerkou, respektive od roku 2015 jeho manželkou, je další z trojice oceněných ekonomů, **Esther Duflová**. Společně napsali řadu knih a článků.
- Mají spolu sedmiletou dceru Noemi.
- Banerjee se narodil v **indické Bombaji**, v současnosti má americké občanství.
- Po studii v Kalkatě a v Novém Dillí vystudoval také americkou **Harvardovu univerzitu**.

Esther Duflová (46)

- Americko-francouzská ekonomka je **teprve druhou ženou**, která dostala Nobelovu cenu za ekonomii

a vůbec **nejmladším držitelem** tohoto ocenění.

- Vystudovala mimo jiné prestižní **École normale supérieure** v Paříži.
- Je profesorkou na **MIT** stejně jako její manžel.
- Duflová a Banerjee jsou již **šestým manželským párem**, který byl společně oceněn Nobelovou cenou.

Michael Kremer (54)

- Přednáší na **Harvardově univerzitě**, kterou i vystudoval.
- V rámci rozvojové ekonomie se věnuje především **ekonomii zdraví**. Jeho výzkum se zaměřuje například na vakcinaci v rozvojových zemích.
- Je zakladatelem a prezidentem neziskové organizace **WorldTeach**, která vysílá vysokoškolské studenty a absolventy jako učitele v rámci **dobrovolnických projektů** do rozvojových zemí po celém světě.

Laureáti v rámci svých experimentů například porovnávali výsledky rozvojové pomoci mezi dvěma skupinami lidí, u kterých byly různě nastaveny podmínky pomoci. Výsledkem pak byly překvapivé návrhy – třeba aby se v indických vesnických školách museli učitelé každý den ve třídě s dětmi vyfotografovat. Duflová totiž zjistila, že za mizerné vzdělání malých Indů může to, že učitelé do školy nechodí pravidelně.

Navrhl také to, aby při vakcinaci v indickém Rádžastánu dostávaly matky každého očkováného dítěte kilo čočky. Počet očkováných dětí se pak zvýšil třikrát.

„Dětem ve škole rozdali nepříliš drahé odčervovací pilulky. Po čase zjistili, že tyto děti chodí do školy častěji. Z jejich výzkumu vyplývá, že je lepší z miliardové zahraniční pomoci rozdat levné léky, aby děti školu vůbec navštěvovaly, než z těchto peněz budovat dálnice či hezké školy,“ popisuje další experiment Škofeř.

V přepočtu méně peněz

„Letošní Nobelova cena za ekonomii je v podstatě druhou cenou za lékařství. Nejenže jsou otázky chudoby a jejího vymýcení nezákladnějšími otázkami ekonomie, ale hlavně jde o revoluční přístup, který se ve větším rozvíjí teprve zhruba dvacet let. Po létech teoretizování a kreslení křivek na tabuli se před zhruba dvaceti lety skupina ekonomů rozhodla, že šedá je teorie, zelený strom života. A začali experimentovat na lidech,“ uzavírá Petr Bartoň, hlavní ekonom skupiny Natland, s tím, že výhoda polních experimentů je především v tom, že jedná se o svět, jaký skutečně je – a ne jaký by měl být.

Ocenění si mezi sebou rozdělí devět milionů švédských korun (přes 21 milionů českých korun). Oproti minulosti je to kvůli oslabení švédské koruny vůči euru a dolaru výrazně menší odměna. V případě dolaru je toto asi o 185 tisíc méně než před dvěma lety a v případě eura o 110 tisíc méně.

Nobelova cena za ekonomii, oficiálně Cena Švédské národní banky, je udělena spolu s ostatními Nobelovými cenami od roku 1968. Nebyla zmíněna v závěti Alfreda Nobela, fakticky se tedy o „pravou“ Nobelovu cenu nejedná.

Komentář čtěte na straně 11

inzerce

REALIŤÁK ROKU

Slavnostní vyhlášení soutěže Realiták roku

Více informací a vstupenky získáte
na webu www.realitni-ples.cz

1. Realitní ples, 18.1.2020, Národní dům na Vinohradech

Hypoteční
banka
ZKRAŤTE SI CESTU DOMŮ

ČSOB Pojišťovna

NH CAR
JEDEME S VÁMI JIŽ 25 LET

